

Birliyimizin zirvəsi

Astanada keçirilən "Türk əsri" yubiley tədbiri əlaqələrin daha da inkişafına müsbət impuls verəcək

"Türk xalqları uzun illər acı tarix yaşayıblar. Övvəl çar Rusiyası tərəfindən müstəqil Azərbaycan xanlıqları işğal edilib, onların müstəqilliyinə son qoyulub və Azərbaycan xalqının türk dünyası ilə əlaqələri məhdudlaşdırılıb. Çar Rusiyası bir az sonra isə Mərkəzi Asiya xalqlarını - Kokand, Buxara, Xivə və digər xanlıqları, müstəqil dövlətləri işğal edib. XIX əsrin 80-ci illərində isə bu əraziləri Türküstan General Qubernatorluğu adı altında idarə etməyə başlayıb".

Bu sözləri "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Anar İsgəndərov deyib. O bildirib ki, bu hadisələrə qədər çar Rusiyası Osmanlı dövləti ilə uzun illər müharibələr aparıb və Kırım müharibəsini (1853-1856-cı illər) çıxmaq şərti ilə bütün dünyələrdə türkləri məğlub edib, torpaqlarını əlindən alıb. Qara dənizdə hökmranlıq çar Rusiyasına keçdikdən sonra ruslar Uzaq Şərqə tərəf yürüşlər edərək oradakı türk xalqlarına da

bu acı taleyi yaşatmağa başlayıb. Beləliklə, türk dövlətləri, xalqları arasındakı əlaqələrə son qoyulub.

Deputat vurğulayıb ki, keçmiş sovet dönməsinin dərsləklərində türk dövlətlərinin bir-birinə münasibətinin düşmənçilik səviyyəsində olduğu əsələndir. Eyni dili, dini daşıyan xalqların mehriban yaşamasına imkan verilmirdi: "SSRİ deyilən nəhəng imperiya çökəndən sonra bizə qarşı ermənilər tərəfindən təcavüz olanda ilk

dövrə türk dövlətləri bizi müdafiə etmədi, onların qardaşlıq duyğularını görə bilmədik. Amma Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişindən sonra bu istiqamətdə müəyyən işlər görüldü və ən nəhayət, Azərbaycanda Prezident İlham Əliyevin, Türkiyə Cümhuriyyətində Rəcəb Tayyib Ərdoğanın hakimiyyətə gəlişlərindən sonra bu münasi-

bətlər nöinki inkişaf etdi, hətta ən yüksək zirvəyə çatdı".

A.İsgəndərov vurğulayıb ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı "Türk əsri" çağırışı altında zirvə görüşünü keçirməklə qardaş ölkələr bir daha dünyaya möhkəm dostluq əlaqələrinin daha da gücləndiyini göstərirlər. Bu gün dünyada əmin-amanlığın, türk dövlətlərinin ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin tam təmini üçün onların birliyinə ehtiyac var. Bu təsisat hərbi pakt deyil, əslində, dünya xalqlarına bərabərlik, ədalət, haqq bəxş edən bir təşkilatdır: "Türk dövlətlərinin birliyi ölkələrimizə əmin-amanlıq gətirib. Bu mənada Astanada Türk Dövlətləri Təşkilatının 10-cu yubiley Zirvə görüşünün keçirilməsi illər ötdükcə türk dövlətlərinin bir-

liyinin təkə qəğız üzərində qalmadığını göstərir".

Onun sözlərinə görə, bu istiqamətdə gələcəkdə hansı işlər görülməli, görülməlidir, dövlət başçıları da bu məsələləri müzakirə edirlər. "Bu gün Azərbaycan və Türkiyə türk dövlətlərinin lokomotivləri və irəlidə gedirlər. Türk dünyasında, bu təşkilatın içində fəaliyyətlərini uğurla davam etdirirlər. Hətta Avropada yaşayan, mövcud olan Macarıstanın bu təşkilata qoşulması onu göstərir ki, hər bir türk öz tarixini dəqiq araşdırır və keçmişdə hansı səhvləri varsa, onları aradan qaldırır və türk ailəsini genişləndirir", - deyərək deputat əlavə edib.

Əsmər QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"

Zəfər işığı

1990-cı illərdən Azərbaycan torpaqlarının iyirmi faizini işğal altında saxlayan Ermənistan ölkəmizə qarşı yeni ərazi iddiaları etməkdə idi. 2016-cı il aprelin 1-dən 2-nə keçən gecə döyüşlər bu səbəblərdən başladı. Aprel döyüşləri 12 may 1994-cü ildə razılaşdırılmış atəşkəs rejimindən sonra Azərbaycan qoşunlarının təmas xəttində baş verən ən böyük hərbi qarşıdurma idi. Döyüşlər aprelin 5-də Azərbaycan Ordusunun qələbəsi ilə başa çatdı. Tərtər rayonunun Talış kəndi ətrafındakı yüksəkliklər, Cəbrayıl rayonunun Lələtəpə yüksəkliyi və Cocuq Mərcanlı, Goranboy rayonunun Güllüstan kəndi və Tərtər rayonunun Madaqiz kəndi istiqamətində yollar düşməndən azad edildi. Aprel döyüşləri Azərbaycan xalqının həsrətində olduğu zəfərin ilk işığı oldu...

Ərazilərinin işğal faktı ilə barışmayan Azərbaycan dövləti məsələnin sülh yolu ilə həllinin tərəfdarı idi. Aprel döyüşlərindən sonra da münaqişənin alovlanmaması, müharibənin baş verməməsi üçün bütün sözlərini əsirgəmədi. Ermənistan isə öz növbəsində, təxribatlarla əl atırdı. Azərbaycan Ordusunun mövqeləri işğalçı ölkənin silahlı qüvvələri tərəfindən iriçaplı silahlarla intensiv atəşə tutulurdu. Düşmən bununla da kifayətlənmirdi. Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən azərbaycanlıların yaşayış məskənləri hədəfə alınır. Dinc insanlar öz evlərində, yurdlarında erməni güllələrinə tuş gələrək şəhid olur, ya da sağlamlıqlarını itirirdilər.

2020-ci il sentyabrın 27-də İkinci Qarabağ müharibəsi Ermənistanın növbəti təxribatı nəticəsində başladı. Həmin gün səhər Ermənistan silahlı qüvvələri bir neçə istiqamətdən müxtəlif növ silahlardan, o cümlədən ağır artilleriyadan istifadə edərək yaşayış məntəqələrimizi və hərbi mövqələrimizi atəşə tutdu.

Sentyabrın 27-də Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev xalqa müraciətində bildirdi ki, düşmən atəşi nəticəsində mülki əhali və hərbiçilərimiz arasında itkilər, yaralananlar var: "Azərbaycan heç bir təxribata əl atmayıb. Azərbaycan sadəcə olaraq öz maraqlarını müdafiə edir, öz mövqeyini dəstəkləyir və öz siyasətini almaqçı aparır. Biz dəfələrlə bəyan etmişik ki, Dağlıq Qarabağ özəli tarixi Azərbaycan torpağıdır və bu, həqiqətdir. Ermənistanın baş naziri deyəndə "Qarabağ Ermənistandır", bu, yalandır. Mən deyəndə ki, "Qarabağ Azərbaycandır", bu, həqiqətdir. Bütün dünya Dağlıq Qarabağı Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanıyır. Tarixi ədalət bizim tərəfimizdədir. Çünki bu, bizim doğma, də-

də-baba torpağıdır. Beynəlxalq hüquq bizim tərəfimizdədir. Bütün beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır. Bütün ölkələr Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır. Beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qəbul edilmiş qərar və qətnamələr Dağlıq Qarabağın Azərbaycana məxsus olduğunu açıq-aydın təsbit edir".

Həmin gün Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan qismən səfərbərlik elan etdi. Ölkənin bütün bölgələrindən - hər bir kəndindən, qəsəbəsindən, şəhərindən gənclər cəbhəyə getmək, döyüşlərdə iştirak etmək üçün dərhal hərbi komissarlıqlara müraciət etdilər.

Azərbaycan dövlətinin qurduğu qüdrətli ordu İkinci Qarabağ müharibəsində hər günümüzü qələbələrlə müjdələdi. Müzəffər Azərbaycan Ordusu uzun illər işğalda qalmış ərazilərimizi addım-addım düşmənin silahlı qüvvələrindən azad etdi. Bu qələbələr ordumuzun böyük zəfərə apardı.

44 günlük hərbi əməliyyatlar nəticəsində Azərbaycan Cəbrayıl, Füzuli, Hadrut, Zəngilan, Qubadlı və Şuşa şəhərlərini 30 ilə yaxın davam edən işğaldan azad etdi. Noyabrın 10-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan və Rusiya Prezidenti Vladimir Putin münaqişə zonasında atəşin və bütün hərbi əməliyyatların tam dayandırılması barədə bəyanat imzaladılar. Bununla da Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə son qoyuldu. Bəyanata əsasən, Ağdam, Kəlbəcər və Ləçin rayonları sülh yolu ilə Azərbaycana qaytarıldı.

İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycan erməni vandallarının otuz ilə yaxın davam etdirdikləri işğal müddətində xarabalığa çevirdikləri ərazilərini yenidən qurmaq üçün geniş

miqyaslı işlərə başladı. 2022-ci ilin 16 noyabrında Prezident İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında sərəncam imzaladı. Sərəncamda deyilir: "İşğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük qayıdış Azərbaycanın 2030-cu ilədək beş Milli Prioritetindən biri kimi müəyyən olunmuşdur. Bu Milli Prioritetlərə əsaslanan "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" yeni inkişaf mərhələsindəki hədəflərə çatmağa xidmət edən mühüm sənəddir".

Azərbaycan İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra da sülhün bərqərar olmasına səy göstərdi. İşğaldan azad etdiyi Şərqi Zəngəzurda, Qarabağda geniş tikinti-bərpa, quruculuq işləri həyata keçirdi. İşğalçı xislətdən əl çəkməyən ermənilər isə yeni təxribatlar törətməyə cəhd göstərdilər, ərazilərimizə minalar basdırdılar.

2022-ci il sentyabrın 12-14-də Ermənistan üçtərəfli sazişin şərtlərini kobud şəkildə pozaraq sərhəddə təxribatlar törətməyə çalışdı. Lakin layiqli cavabını aldı.

Ermənistan o zaman təxribat törətməklə açıq-aydın göstərdi ki, üçtərəfli bəyanatın müddəalarının icrasından boyun qaçırır, sülhün tərəfdarı deyil. İşğalçı ölkə xarici havadarlarına güvənməklə məqsədinə nail ola biləcəyini düşünürdü. Müzəffər Azərbaycan Ordusu Ermənistanın bu xülyasını da, mənfur planını da unikal cavab əməliyyatı ilə alt-üst edərək qəhrəmanlığını, igidliyini, şücaətini bir daha düşmənin və bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

Təəssüf ki, qəsbkar ermənilər bədnam əməllərindən birdəfəlik əl çəkmədilər. Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindəki Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələri tərəfindən təxribatlar törədildi. Azərbaycan Ordusunun mövqelərini müxtəlif çaplı silahlardan sistemli şəkildə atəşə tutmaları, ərazilərimizin minalanmasını davam etdirmələri, döyüş mövqelərini mühəndis cəhətdən təkmilləşdirmələri, həmçinin sən-

gər və sığınacaqlarının sayını çoxaltmaları gərginliyin artması ilə nəticələndi. Bu il sentyabrın 19-da Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin yaydığı məlumatda bildirildi ki, üçtərəfli Bəyanatın müddəalarının təmin olunması, Qarabağ iqtisadi rayonunda törədilən genişmiqyaslı təxribatların qarşısının alınması, Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinin tərksilah edilərək ərazilərimizdən çıxarılması, onların hərbi infrastrukturunun zərərsizləşdirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdan dinc əhali, habelə bərpa-quruculuq işlərinə cəlb olunmuş mülki işçilər və hərbi qulluqçularımızın təhlükəsizliyinin təmin olunması və Azərbaycan Respublikasının konstitusiyaya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə bölgədə lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə başlanılıb. Azərbaycan Ordusunun yüksək peşəkarlığı, döyüş əzmi, rəşadəti sayəsində düşmən 23 saat 43 dəqiqə ərzində məğlub oldu.

Prezident İlham Əliyev sentyabrın 20-də xalqa müraciətində, lokal antiterror xarakterli tədbirlərinin başladığı anlardan hərbiçilərimizin böyük qəhrəmanlıq, şücaət və peşəkarlıq göstərərək qısa müddət ərzində bütün istiqamətlərdə əhəmiyyətli dərəcədə hərbi uğurlara nail olduqlarını vurğuladı.

Azərbaycan suverenliyini tam bərpa etdi. Sentyabrın 28-də Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindəki qondarma qurum özünü buraxdığını elan etdi.

Zəfər işığı əbədi parlayan xalqımız bu günlərdə çox gözəl hadisələrin şahidi olur. Qarabağda, Şərqi Zəngəzurda Böyük qayıdış gerçəkləşir. Məcburi köçkünlər uzun illər sonra öz dədə-babaları yurdlarına geri dönlür.

Torpaqlarımızın işğalında fəal iştirak etmiş, qırğınlər, soyqırımları törətmiş, soydaşlarımıza işgəncələr vermiş, qətlə yetirmiş və ya şikəst etmiş cinayətkar ermənilərin cəzalarına çatmaları şübhəsizdir. Artıq həbs olunaraq Bakıya gətirilən, qəddar əməllərinə görə qanun qarşısında cavab verənlər var. Digərlərini də eyni aqibət gözləyir.

Zöhrə FƏRƏCOVA, "Azərbaycan"